

www.merhabahaber.com

Cilt: 14 • Sayı: 20
18 HİZARAN 2014 ÇARŞAMBA

Merhaba

gazetesinin her **Çarşamba**
okurlarına armağanıdır.

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maluz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

75. YAŞ
Prof. Dr.
SAİM
SAKAOĞLU
ÖZEL SAYISI -1-

Mehmet Ali Uz

SAİM HOCA 75 YAŞINDA

Yıllar ne çabuk geçiyor? *Akademik Sayfalar*'ımızı takip eden okuyucularımız hatırlayacaklardır, bundan beş yıl önce, değerli dostumuz Saim Sakaoğlu Hoca 70 yaşına girdiği zaman da onunla ilgili iki özel sayı çıkarmıştık. Aradan beş yıl geçti değerli ilim adamımızın çalışmaları artarak devam etti. Baskı paralarını cebinden vererek kitaplar bastırıyor. Türkiye'nin neresinden olursa olsun konuşma taleplerini de katiyen geri çevirmiyor. O, şimdi 75 yaşında... Yaş yetmiş, iş bitmiş" demeden Bu çalışmaları, bu yaşına rağmen yapıyor.

Ben bazen akademisyen dostlarımıza takılır: "Biz bazı ilim adamlarımızı üç şekilde kaybederiz. Birisi evlendiklerinde, ikincisi profesör olduklarında, üçüncüsü de emekli olduklarında" derim. Saim Hoca'da bu değişikliklerin hiç birisi olmadı, her yükseliş ve değişiklik ona hız verdi. Ondaki bu hız, Allah emanetini alıncaya kadar da devam edecektir. Sağlıklı uzun ömür dualarımız onun içindir.

Değerli dostumuzun 75 yaşına girmesi dolayısıyla onula ilgili hazırladığımız iki özel sayının birincisi elinizde. İkincisini de gelecek hafta vereceğiz. Bundan büyük mutluluk duyuyoruz. Her zaman, insanların değeri sağlıklarında bilinmeli ve takdir edil-

melidir, diye söylerim. Kadir kıymet bilen toplumun yapacağı budur. Biz de bunu yapmaya çalışıyor, vefanın sadece İstanbul'da bir semt olmadığını vurgulamaya gayret ediyoruz.

O, değerli bir ilim adamı olması yanında, örnek bir aile babası, vefakâr bir dosttur. O, yıllar önce oluşturduğumuz ikinci "Bezm-i Muhabbet" topluluğunun da önemli bir ferdi, oturmaları ara verilmeden devamını sağlayan sadık bir üyesidir. Onuz toplandığımızın vukuu yoktur.

O, yıllar önce kendisinin bağlamamak için Konya Ansiklopedisi yayın kurulu içerisinde yer almadı; ama çalışmaların başından beri hep içerisinde oldu. Ne zaman darda kalsak hâlâ ona başvururuz. On beş yılı aşan bir zamandan beri de *Akademik Sayfalar*'dan da hiç kopmadı. Demek ki insan yol arkadaşlarını ve dostunun iyi seçmeli.

Saim Hoca'nın kibarlığının ve çelebilğinin herkes hayranı... İlim adamına yakışan da budur. Onun meziyetleri anlatmakla bitmez. Benim hayran olduğum özelliklerin birisi, onun çalışmalarını titiz bir plan, program ve disiplin içerisinde yapmasıdır. Bu özelliğe sahip olmayan ilim adamlarının başarılı olması mümkün değildir.

Yazılarını öyle bir plan içeri-

sinde yazar ki, günü geldiğinde ve bunları birleştiriverdiğinde hemen bir kitap oluşuverir ortaya. Onun için her zaman Saim Hoca'yı genç ilim adamlarımıza örnek gösteririm. Saim Hoca'nın durumunda çalışmalarını devam eden kaç ilim adamımız var?

Saim Hoca hâlâ yazmakla kalmıyor; okuyor ve Konya basınını da adım adım takip edip, haftanın her günü ayrı mahallî bir gazete alıyor.

Geçenlerde onu telefonla arayıp ne yaptığını sorduğumda, evinin garajında çalıştığını, Türkiye'nin muhtelif yerlerine gönderilmek üzere koliler hazırladığını belirtti. O, kitap bastırmakla kalmıyor, cebinden masraflarını vererek bunların dağıtımını da yapıyor. Böyle bir Saim Hoca daha var mı Konya'da; hatta Türkiye'de...

İlim adamı kolay yetişmiyor. Sistem, Saim Hoca gibi nice değerleri 67 yaşına girince emekli edip, hadi güle güle, diyor. Oysa sağlıklı insanların en verimli ve tecrübeli yaşları bu yaşlardır. Rahmetli Süheyl Ünver Hoca da bu uygulamaya şiddetle karşı çıkardı. Geçmişte nice insan en önemli eserini seksen yaşları civarında vermiştir. Mimar Sinan bunun bir örneğidir. Bunun Batı dünyasında da örneği çoktur. Maalesef böyle pek çok değerlin kıymeti bilinmiyor.

O, eşi bulunmaz arşiv belgelerine ve bir kitaplığa sahiptir. Şimdi onu düşündüren en önemli şeylerin başında bu hazineyi ne yapacağı hususudur. Zamane, kitap ve kütüphaneye önem vermeyenlerin zamanı. Şimdi, "İnternet varken kitap ve kütüpha-

neye ne gerek var?" diyorlar. Bunu ehli bilir. Bu hazinenin kıymeti bilinmeli ve heder olmamalıdır. Nice özel kütüphaneler ilgisizlik yüzünden dağıldı, çoğu da kapanın elinde kaldı.

Saim Hoca artık "hocaların hocası" olarak anılmaktadır. Bugün onun pek çok öğrencisi akademisyen olarak memlekete hizmet vermektedir. İçlerinde pek çoğu doçent ve profesördür.

Özetle biz, dostumuzla ilgili olarak geleceğe az da olsa, bilgi ve belge aktarmaya çalıştık. Değerli okuyucularımızı onun dostları/öğrencileri ile baş başa bırakırken, Saim Hoca'mıza, sevgili dostumuza, sağlık ve afiyet içerisinde daha nice beş yıllar, diyor; bizi kırmayıp bu ekin hazırlanmasında bize yardımcı olan dostlarımıza da teşekkür borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyoruz.

“TEKRAR DÜNYAYA GELSEM ATASÖZLERİNİN DIŞINDA HİÇBİR ŞEY ÇALIŞMAZDIM”

A talarımızın uzun denemele-
re dayanan bilgece düşünce-
lerinin kalıplaşmış şekilde
ifade edilmesi diye tanımlayabile-
ceğimiz atasözleriyle bilimsel an-
lamda tanışmam Dr. Saim Sakaog-
lu ile başlamıştı. 1973 eğitim-öğre-
tim yılının ilk döneminde iki ay ka-
dar halk edebiyatı dersimize giren
Dr. Sakaoglu, konuya öyle bir baş-
langıç yapmıştı ki, dün gibi hatırla-
rım. *Orhun Anıtları*'nda atasözü
kavramının *sab* olduğunu belirttik-
ten sonra yazıtlarda üç atasözünün
varlığından söz etmişti. Doğrusu o
günkü şartlarda ne *sab*dan ne de üç
atasözünden hiçbir şey anlamamış-
tım. Birkaç hafta sonra *Divânü
Lûgati't Türk'e* geçtiğimizde *sav* kav-
ramının yanına 251-291 sayıları
eklenmiş ve hiç anlamadığım;
“Kökke sudsa yüzke tüşür, böri koş-
nısın yimes, aç ne yimes tok ne times,
tag tagka kavuşmas kişi kişike kavu-
şur.” gibi atasözlerinden bolca ör-
nekler duymuştum. “*Eyvah ben
bunları nasıl ezberleyeceğim*” derken
*Ferit Birtek, Necip Asım, Abdülahat
Nuri, Carl Brockelmann*, vb. adları o
zamana kadar hiç duymadığımdan
olsa gerek dersten ve hocasından
iyice korkmuştum.

Galiba bu korkulu bibliyograf-
yalardan, hiç duymadığımız atasöz-
lerinden, o günkü şartlarda ilk işit-
tiğim araştırmacı adlarından kurtul-
mamıza, *Okyanus Ötesi* (Amerika
Birleşik Devletleri) vesile olmuştu.
Bir hafta Dr. Sakaoglu derse gelme-
di. Diğer arkadaşlarımı bilmem
ama ben derin bir nefes almıştım.

Dr. Sakaoglu Hoca'nın ayrılmasın-
dan sonra derslere Dr. Ensar Aslan
girmişti. Tekerlemelerle başlayan,
Dede Korkut hikâyeleriyle devam
eden dersler halk şiirinde türler ile
son bulmuştu. Dr. Sakaoglu
Hoca'nın not tutturmamasına kar-
şılık, Dr. Aslan Hoca not tutturdu-
ğundan olsa gerek sınıfça epey ra-
hatlamıştık.

Dr. Sakaoglu Hoca ile bu kısa ta-
nışma faslından sonra dört yıllık
öğrencilik hayatımda, son sınıfta
bitirme sınavlarında yeniden karşı-
laşmıştık. O yıllarda, tez yaptığımız
bilim dalından, önce yazılı daha
sonra da sözlü sınava girerdik. Yine
bu sınavlarda alanın bütün hocaları
bulunurdu ki bunlar; *Dr. Muhan
Bali, Dr. Saim Sakaoglu, Dr. Bilge Se-
yidoğlu* ve *Dr. Ensar Aslan* idi. Ola-
cak bu ya Dede Korkut hikâyeleriyle
başlayan yarı sohbet, yarı sözlü sı-
navda karşıma yine atasözleri çık-
mıştı. Dr. Sakaoglu Hoca; “*Dede
Korkut hikâyelerindeki atasözleri
hakkında bilgi verir misin?*” dediğin-
de, “*Eyvah kaldım!*” demiştim.
Çünkü bu eserde atasözünün olup
olmadığından bile haberdar değil-
dim. Sağdan, soldan biraz attık
ama tutturamadığım belliydi.

Sonra mı? Dört hocamın yanına
1979 yılında Asistan (şimdi Araş-
tırma Görevlisi) olarak girdim. Bu
yıllarda 726, 739 numaralı iç hat
telefonları ezbere biliyordum. Bir
defasında da Hoca'nın odasına ge-
lip gelmediğini telefon açarak öğ-
renmek istedim. Hoca'nın alo de-
mesiyle birlikte telefonu yüzüne

kapattım... Bir süre sonra Doç. Dr. Sakaoğlu Hoca'nın yanına gittiğimde çok kızgın olduğumu gördüm, ardından 25 nolu odada Hoca bana öyle bir ders verdi ki sormayın gitsin. İşte kendisinin yüzüne birisinin telefonu kapattığından söz ettikten sonra uzuuuuuun bir nasihat faslı, sonra atasözlerinden örnekler... Utandım ama telefonunu kapatanın da ben olduğumu söylemedim (eğer bu olayı hatırlarsa Hoca tebessüm ederek başını şöyle bir sallayacağını çok iyi biliyorum).... Neyse Hocam, yaklaşık 35 yıl önceki kusurumu bağışlayacağınızı biliyorum, çünkü siz bana hep; "Bizim büyük Ali" dersiniz.

Bilhassa doktoramı tamamladıktan sonra Doç. Dr. Sakaoğlu ile çalışma konularımız üzerinde fikir alışverişinde bulunmuşuzdur. Öğünmek gibi olmasın ben de bu arada Fırat Üniversitesinde Yardımcı Doçent olmuştum... Bu sohbetlerimizde Hoca defalarca; "Ali, tekrar dünyaya gelsem atasözlerinden başka bir konuyu çalışmazdım. Çünkü atasözlerinde Türk milletinin felsefesini, folklorunu, sosyolojisini, hukuk sistemini, kelime dünyasını, az sözle çok şey ifade etmeyi, vb. daha pek çok konuyu bulabiliriz." derdi. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, akademik hayatının sonuna doğru yaklaşırken asistan Ali Berat Alptekin de akademik hayatın son noktasına doğru yükselmeye devam ediyor ve atasözlerini işlediğim derslerinde Hoca'nın sözlerini bazen adını anarak bazen de kendime mal ederek tekrar ediyorum. Ben, Prof. Dr. Sakaoğlu kadar atasözlerini çalışmadım, ama okuduğum her eserde atasözü ve deyimlerin altını çizdim. İşte aşağıda bunlardan bir bölümünü bulacaksınız.

1. Sarısaltuk'un Saltuknamesi'ndeki Atasözleri ve De-

yimler

Saltukname, Cem Sultan'ın emri üzerine Ebu'l-Hayr-ı Rumî tarafından, 1473-1481 tarihleri arasında sözlü kaynaklardan derlenerek hazırlanmış olup içerisinde halk edebiyatı ve folklor ürünlerinden bolca örnek bulunmaktadır. Konuyla ilgili olarak dil (Akalin 1988, 1990) ve halk edebiyatı (Yüce 1987) alanında yapılmış olan doktora tezlerinin dışında konuyla ilgili hem Türkiye'de hem de Türkiye dışında çeşitli yayınlar yapılmıştır. Ancak sözü edilen çalışmalarda eserdeki atasözleri ve deyimler üzerinde durulmamıştır.

Saltukname'de dikkatimizi çeken hususlardan birisi de mensubu olduğumuz milletin adının 15. yüzyılda anılmış olmasıdır ki bu son derece önemlidir. Dikkat edilirse halk arasında imparatorluğun adının yerine mensubu olunan millet anılmıştır:

"Her **Türk** kim anasından toğar sizünle düşmândur, kurd koyunla nice dost olursa şöyledür. Biz sizün az ve çoğunuzdan korkmazuz. Elünüzden ne gelürse idün." (Akalin 1988: 121).

"Bu **Türklerin** yüreği demürden dahı perktür. Dün Müslümân oldu, bugün bu işi eyledi didi." (Akalin 1988: 143).

1.1. Atasözleri^{(1)*}

15. yüzyıla ait olan bu eserden öğrendiğimize göre atasözü yerine bu dönemde *mesel* kavramı kullanılmıştır. Ayrıca 11. yüzyıla ait olan ve içerisinde 251-291 arasında atasözü olan *Divânü Lûgati't Türk'te* karşılaştığımız *böri koşnısın yimes* atasözünde bir kelime değişmiş ve

(1)* Makalemizde konuyla ilgili çalışmalara yardımcı olacağı düşüncesiyle eserdeki atasözlerinin tamamını, deyimlerden ise seçmeleri günümüzdeki karışıklıklarıyla vermek istedik.

“Server, kurd konşısın yimez” (Akalin 1988: 156). “Ya Saltıh! Kurd konşısın yimez. Biz senünle konşılaruz” (Akalin 1988: 160). şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Bunun dışında, adı geçen eserde tespit edebildiğimiz atasözlerini dört başlık altında vermek istiyoruz.

Bazı atasözlerinde birden fazla kelimenin değiştiğini görüyoruz:

“Meseldür atalardan kim eyülük elbet kendüyi bildürür, sen eyülük it, suya at, aka girü bun deminde önüne gele dimişler.” (Akalin 1988: 138).

“İyilik yap (et) denize at balık bilmezse Halik bilir.” (Aksoy 1981: 277) şeklindedir.

“İy kâfirler! Yılan adamı su içerken sokmaz ve namâz kılurken ve dahı uyurken.” (Akalin 1988: 34).

“Su içene yılan bile dokunmaz.” (Aksoy 1981: 351) şeklindedir.

“Konşu hakkı Tanrı hakkıdır dirler.” (Akalin 1990: 306).

“Komşu hakkı, Tanrı hakkı.” (Aksoy 1981: 299) şeklindedir.

“Mesel- meşhûrdur ki boş torba ile at tutulmaz” (Akalin 1988: 182).

“Boş torba ile at tutulmaz.” (Aksoy 1981: 179) şeklindedir.

“Pes meseldür kim gönülden gönüle yol vardır.” (Akalin 1988: 141).

“Gönülden gönüle (kalpten kalbe) yol vardır (Kalp kalbe karşıdır).” (Aksoy 1981: 243); **“Gönül gönüle köprüdür.”** (Aksoy 1969: 127) şeklindedir.

“Zulm itmen kim helâk olmayasız. Mazlumın ahından sakınun.” (Akalin 1990: 149).

“Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste.” (Aksoy 1981: 131) şeklindedir.

“Müslümanlar baykuş gibidir. Bu kâfirler nasîplerüdür. Ayaklarına gelürler.” (Akalin 1990: 76).

“Baykuşun kısmeti ayağına gelir.” (Aksoy 1981: 163) şeklindedir.

Bazı atasözleri, bugün tamamen unutulmuştur ya da az kullanılmaktadır:

“Meseldür kim illetle dirilen, mihnetle cân viriserdür.” (Akalin 1990: 141).

“İlletle dirilen mihnetle can verir.” (İzbudak 1936: 21).

“Hile ile iş gören mihnetle can verir.” (<http://kurumsal.kultur->

turizm.gov.tr/turkiye/edirne/kultu-
ratlasi/atasozler-ve-deyimler)

“Pes bu mesel meşhurdur; yiğit-
te dört kemalün biri beher hâl ge-
rektür dimişler. Bir ok atmak, bir
yazı yazmak, suda yüzmek, hem
yiğit iken gezmek.” (Akalin 1988:
16).

“Meseldür kim kuyuyu büyükçe
kazasın tâ ki içine düşersen helak
olmayasın.” (Akalin 1988: 234).

“**El için kuyu kazan, evvela
kendi düşer.**” (Aksoy 1965: 221;
Hengirmen 1999: 49).

“Meseldür kim her kişiye
kıyâmet kendü ölümüdür.^{(2)*}” (Aka-
lın 1990: 326)..

“Meseldür cenâbetle ağaç dibi-
ne vara sar’a olur dirler.” (Akalin
1990: 220).

“**Cenabetten keramet umul-
maz.**” (Aksoy 1969: 76).

“Viresiye dua olmaz.” (Akalin
1988: 182).

“**Veresiye göbek atılmaz.**”
(Aksoy 1969: 199).

“Buncılayın büyük demde dost
dosta bulunmak gerektür.” (Akalin
1990: 59).

“**Dost dostun eğerlemiş atı-
dır.**” (Aksoy 1965: 210).

“Bu dünyada iki pehlevân sığ-
maz senünle / ayırd olalum.” didi
(Akalin 1990: 74).

“**İki cambaz bir ipte oyna-
maz.**” (Aksoy 1965:267).

Bazı atasözleri kelime değişikli-
ğinin dışında anlam değişmesine
de uğramıştır:

“Nakildür kim erlik ondur, tokı-
zı hile” (Akalin 1990:138). “Sen bil-
mez misin ki Rüstem-i Zâl dimüş-
tir; erlik ondur, tokuzı hiledür.”
(Akalin 1990: 191).

Bu söz, günümüzde Azerbaycan
ve Türkiye Türkleri arasında; “*Gü-
zellik ondur dokuzu dondur.*” (Aksoy
1981: 249) şekliyle bilinmektedir.
Aynı atasözü Türkiye’de, Türk mil-
letinin mizahi yönünü ortaya çıkaran
bir üslupla “**Yiğitliğin onda
dokuzu kaçmaktır.**” “**Yiğitlik
ondur, dokuzu kaçmaktır.**” şe-
killeriyle bilinmektedir.

Atasözü olmasa da atasözü de-
ğerinde veciz sözler vardır:

“İlm nisan yağmuruna benzer.
Nitekim sade ağzına düşse dürr-i
cevher olur. Mâr ağzına düşse zehr
olur.” (Akalin 1990: 144).

1.2. Deyimler

Bir kavramı belirtmek için bu-

(2)* Nasreddin Hoca fıkraları arasında anlatılan “Bü-
yük kıyâmet mi, küçük kıyâmet mi?” fıkrasının özü-
nü oluşturduğunu hatırlatmak isteriz.

lunmuş özel bir anlatım kalıbı olarak tanımlayabileceğimiz deyimlerin örneklerine Saltukname’de sıkça rastlanmaktadır. Çalışmamızın bir makale boyutunda olmasından dolayı sadece birkaç örnek ve günümüzdeki karşılıkları üzerinde durarak bu kısmı tamamlamak istiyoruz:

*“Kangı taş katı ise ana başunuzurun.” (Akalin 1990: 343).

Günümüzde bu deyim, **“başı taşa, taşı başa vurmak** (Taşı başa başı taşa vurmak).” (Aksoy 1982: 517) şeklindedir.

*“Çokluk kâfirleri kılıçtan geçürdiler, aç kurd koyuna girer gibi girdiler.” (Akalin 1990: 206). **“kılıçtan geçirmek”** (Aksoy 1982: 782). **“aç kurt gibi saldırmak”** şeklindedir.

*“Her yana göz kulak oldılar” (Akalin 1990: 304).

“göz kulak olmak” şeklindedir (Aksoy 1982: 682).

*“Bilmiş olun uyur yılanın kuyruğun bastunuz.” (Akalin 1990: 307).

Günümüzde bu deyim, **“yılanın kuyruğuna basmak”** (Aksoy 1982: 945) veya **“uyuyan yılanın kuyruğuna basmak”** (Aksoy 1982: 918).” şeklindedir.

*“Bre tuz etmek hakkın bilmez.” (Akalin 1990: 345).

“tuz ekmek hakkı” (Aksoy 1982: 913) şeklindedir.

*“Canı cehenneme ısmarladı.” (Akalin 1988: 90).

“canı cehenneme” (Aksoy 1982: 558) şeklindedir.

*“Korkıdan can başına sıçradı.” (Akalin 1988: 203).

“kan başına (beynine) sıçramak (çıkma).” (Aksoy 1982: 762) şeklindedir.

* “Nara urup aç kurt gibi girüp küffarı birbirine urdı.” (Akalin 1988: 219).

“nara atmak” (Aksoy 1982: 819). ve **“birbirine girmek”** (Aksoy 1982: 532) şeklindedir.

* “Seyyid dahı anı bağına bastı.” (Akalin 1988: 1220).

“bağına basmak” (Aksoy 1982: 503) şeklindedir.

* “Pes gice olduğu gibi hemân arslan ininden turur gibi yirlerinden turdılar.” (Akalin 1988: 152).

Günümüzde, **“arslan ininden durur gibi durmak”** deyiminin benzeri tespit edilememiştir.

2. Günümüzde Sözlü Kaynaklardan Derlenerek Yazıya Geçirilen Çeşitli Kitaplardaki Atasözleri

Saltuknâme’nin dışında günümüzde sözlü kaynaklardan derlenerek yazıya geçirilen çeşitli masal ve halk hikâyesi kitaplarında da anlatıcıya bağlı olarak eklenen atasözlerine rastlamak mümkündür. Atasözü çalışmak isteyenleri yönlendirebilmek amacıyla 20. yüzyılda çeşitli bölgelerden derlendikten sonra kitap hâline getirilerek yayımlanan çeşitli masal ve halk hikâyesi kitaplarındaki metinlerde tespit edilen bazı örnekleri aşağıda vereceğiz. Eğer sözü edilen masal ve halk hikâyesi metinleri okunursa, dile hâkimiyetin ölçüsü olarak kabul edilen atasözleri ve deyimlerin bolca örneği ortaya çıkarılmış olacaktır.

2.1. Atasözleri

* “Arayan Mevlâsını, azan belasını bulur.” (Seyidoğlu 1999: 112).

Günümüzde; **“Arayan belasını da Mevlâsını da bulur.”** (Gözler-M. Ziya Gözler1982:165). şekliyle bilinmektedir.

* “Ölüyü diriltmek cahili yola getirmekten çok hayırlıdır.” (Seyidoğlu 1999: 227).

“Cahile söz anlatmak deveye hendek atlatmaktan güçtür.” (Soykut 1971: 84).

Ahmet Vefik Paşa'nın "Cahile söz anlatmak, köre renk tarifi gibidir." (Soykut 1971: 321) şeklinde de söylenilmektedir.

* "Böyük adamda kellik olmaz." (Şimşek 2001: 32).

* "Ey insanoğlu, çiğ süt emmiş insanoğlu" (Şimşek 2001: 17).

"İnsanoğlu çiğ süt emmiş." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 390) şeklindedir.

* "Hak bilmezse Halik, suda sarı balık." (Şimşek: 2001: 48).

"Balık bilmezse Halik bilir." şekliyle bilinmektedir.

* "Gözden irak olan göntülden de irak olur." (Özçelik 2004: 352).

"Gözden irak (uzak) olan göntülden de irak (uzak) olur." (Aksoy 1981: 246) şekliyle bilinmektedir.

* "Eden bulur, etmeyen erer muradına." (Özçelik 2004: 363).

"Eden bulur, inleyen ölür." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 305) şekliyle bilinmektedir.

* "Baş gövdeden evel gider." (Sakaoğlu vd. 1999: 8).

* "Güveç gıldırılır, bulir gapağını / Hayvan yuvarlanır, bulir yağını." (Sakaoğlu vd. 1999: 13).

"Tencere yuvarlandı kapağını buldu." şekliyle bilinmektedir.

* "Elçiye heç bir zaman zeval yohdır." (Sakaoğlu vd. 1999: 21, 36).

"Elçiye zeval olmaz." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 312) şekliyle bilinmektedir.

* "Hırhız evden olursa, öküz bacadan da çalınır." (Sakaoğlu vd. 1999: 23).

"Hırsız evden olursa bulunması müşkül olur." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 374) şekliyle bilinmektedir.

* "Gün doğmadan neler doğir." (Sakaoğlu vd. 1999: 25, 33).

"Gün doğmadan (meşime-i şebden) neler doğar." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982:350). şekliyle bilinmektedir.

* "Çivisiz ağaç dutmaz." (Sakaoğlu vd. 1999: 37).

* "Dost uyur düşman uyumaz." (Sakaoğlu vd. 1999: 39).

"Su uyur düşman uyumaz." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 472). şekliyle bilinmektedir.

* "Aç kalan yılana sarılır." (Önal 2001: 95).

"Denize düşen yılana sarılır." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 282). şekliyle bilinmektedir.

* Atalarımız boşuna dememişler; "Ağaç kökünün üzerine biter, insansa soyuna çeker." (Önal 2001: 95).

* Ben onu boşayacağım, ağzımdan o laf çıktı bir kere: "Erkek adam sözünden geri dönmez." (Önal 2001: 114).

"Söz ağızdan çıkar." (Aksoy 1981: 350) şekliyle bilinmektedir.

* "Elbet su testisi, su yolunda kırılır." (Önal 2001: 44).

"Su testisi su yolunda kırılır." (Gözler-M. Ziya Gözler 1982: 472).

2.2. Deyim

“Adam var ki dar günün dosdur.” (Sakaoğlu vd. 1999: 30).

“**İyi gün dostu**” (Aksoy 1981: 753) şekliyle bilinmektedir.

“Ana doğru söyle, Bu kına, o kınaya benzemez.” (Önal 2001: 81).

“Üvey annem etime aş erdi.” (Özçelik 2004: 374).

“**Aş yemek**” (Aksoy 1981: 483) şekliyle bilinmektedir

*“Azıklarını hazırlayıp yola çıkar.” (Özçelik 2004: 361).

“**Yola çıkmak**” (Aksoy 1981: 947) şekliyle bilinmektedir

“Ben akıl dağıtıyom.” (Şimşek 2001: 265).

“**Akl öğretmek (Akl vermek).**” (Aksoy 1981: 451) şekliyle bilinmektedir.

SONUÇ

1. Bu küçük araştırmamız, Sakaoğlu Hoca'nın atasözleri konusunda ne kadar haklı olduğunu göstermektedir. Hem Saltuknâme hem de 20. yüzyıldaki eserlerin tamamı sözlü kaynaklardan derlenmiş olmalarına karşılık kültür değerlerimizin çeşitliliği atasözleri incelendiğinde görülebilecektir. Ayrıca 15 ve 20. yüzyılda yapılan araştırmalardan halkın aydınlara göre daha çok atasözlerini kullandığı küçük bir dikkatle tespit edilebilecektir.

2. Saltuknâme'nin yardımıyla 15. yüzyılda halk arasında atasözü karşılığı olarak *mesel* kavramının kullanıldığını öğreniyoruz.

3. Saltukname'deki atasözleriyle günümüz metinlerini karşılaştırdığımızda, tamamı unutulmuş, bir kısmı unutulmuş ve günümüze kadar ses değişiklikleriyle gelenler şeklinde sınıflandırabiliyoruz.

4. Masal ve halk hikâyesi kitaplarındaki atasözlerinden seçilen ör-

neklerin yardımıyla halkın olayları atasözleriyle zenginleştirerek anlattığını tespit edebiliyoruz. Bilhas- sa Türk atasözleri külliyyatını hazırlamak isteyenlerin masal ve halk hikâyesi metinlerini araştırmalarının önemini bu küçük değerlendir- memizde kolayca görülebilmektedir.

KAYNAKLAR

- AKALIN, Şükrü Haluk (1988)., *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî / Saltuk-name II*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- AKALIN, Şükrü Haluk (1990)., *Ebü'l-Hayr-ı Rûmî / Saltuk-name III*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- AKSOY, Ömer Asım (1981)., *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II Deyimler Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- AKSOY, Ömer Asım (1965)., *Atasözleri ve Deyimler*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- AKSOY, Ömer Asım (1969)., *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler*, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- GÖZLER, H. Fethi-M. Ziya Gözler (1982)., *Açıklamalı Türk Atasözleri Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri.
- HENGİRMEN, Mehmet (1999)., *Pendname (Güvahi)*., Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İZBUDAK, Velet (1936). *Atalar Sözü*, İstanbul: Devlet Basımevi.
- ÖNAL, Ülkü (2001)., *Kartallar Padişahı (Ardanuç Masalları)*. I, Ankara:
- ÖZÇELİK, Mehmet (2004)., *Afyonkarahisar Masalları Araştırma-İncelme-Metin*, Isparta: Fakülte Kitapevi.
- SAKAOĞLU, Saim - Ali Berat Alptekin - Yurdanur Sakaoğlu - Esmâ Şimşek, (1999)., *Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri II*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.
- SEYİDOĞLU, Bilge (1999)., *Erzurum Masalları*, Ankara: Erzurum Kitaplığı.
- SOYKUT, İ. Hilmi (1971)., *Türk Atalar Sözü Hazinesi*, İstanbul: Ülker Yayınları.
- ŞİMŞEK, Esmâ (2001)., *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması*, Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Yay.
- YÜCE, Kemal (1987)., *Saltuknâme Tarihî, Dinî ve Efsanevi Unsurlar*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

GEÇMİŞİN GÖLGESİNDE: PROF. DR. SAİM SAKAOĞLU' NUN ÖĞRENCİSİ OLMAK

Prof. Dr.
Esmâ ŞİMŞEK

*“Akademik cepheden yaptı her yana akın
Beyinler yetiştirdi, sayısam tutar bir yekûn
Proflar Esmâ Şimşek, Ali Berat Alptekin
Onlar ile duyuyor haz Saim Sakaoğlu”*

Öksüz Ozan

Hocam Prof. Dr. Saim Sakaoğlu ile tanışmamız yaklaşık 32 yıl öncesine dayanır. 1982-1983 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans eğitimine başladığımda ilk derslerle birlikte Bölüm hocalarımızı da yavaş yavaş tanımaya başlamıştım. Bunlardan, Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, Prof. Dr. Orhan Okay, Prof. Dr. Efrasıyap Gemalmaz, Prof. Dr. Hüseyin Ayan ve Prof. Dr. Kemal Yavuz hocalarımız ilk akla gelen isimlerdi. Yine ilk yıllarda tanıdığımız, ama şimdi aramızda olmayan Prof. Dr. Haluk İpekten, Prof. Dr. Halide Dolu, Prof. Dr. Muhan Bali ve Prof. Dr. Şerif Aktaş hocalarımıza da Allah'tan rahmet diliyorum. Şimdi profesör olan hocalarımızdan Ali Berat Alptekin, Mustafa İsen, Turgut Karabey ve Recep Toparlı ise o günlerde asistan olarak görev yapıyorlardı ama sonraki yıllarda öğrencileri olma şerefine de nail olduk.

Saim Bey, halk edebiyatı dersinin dışında Türkçe kompozisyon dersimize de girmişti. Her seferinde, doğru ve güzel yazmanın, konuşmanın ve anlatmanın önemini vurgulayan Sakaoğlu, ağızımızdan çıkan her kelimeye dikkat edip hatalı telaffuzlara anında müdahale ederken ara sıra da ödevler verip yazdıklarımızı tek tek kontrol edi-

yordu. Hangi öğretim üyesi, birinci sınıftaki öğrencilerinin ödevlerini 30 yıl boyunca saklar bilmiyorum. Ama öyle zannediyorum ki Saim Bey, bu konuda akla gelen tek isim. İkinci isim bulunur mu dersiniz, biraz zor. Bırakın, öğrencilerin ödevlerini saklamayı, özel belgelerimizi bile işi bittikten sonra yırtıp attığımız bir zamanda, benim hocam daha birinci sınıftayken hazırlayıp verdiğim ödev kâğıtlarımı özenle saklamıştı.

06 - 09 Ekim 2011 tarihleri arasında Tokat'ın Zile ilçesinde yapılan, “Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu”na gittiğimde, akşam arkadaşlarla sohbet ederken, Saim Bey; “*Esmâ kızım, sana bir sürprizim var, biraz bekle odadan getireceğim.*” dedi. Ben, merak içinde beklerken hocam, elinde hafif sararmış üç kâğıt ile döndü! Kâğıtların üçü de birinci sınıftayken hazırladığım ödevlerdi. Birincisi; 18 Kasım 1982 tarihli olup bir hatıra yazısı idi. Konuyu hemen hatırladım. Okula başladığımız ilk aylardı. Hocam; “*Herkes, unutamadığı, üzerinde derin etkisi olan bir anısını yazsın.*” demişti. Ben de, Kadırlı'ye taşındıktan sonra ilk defa köye giderken duyduğum heyecanı, özlemi ve ardından ağaçtan düşüşümü anlatmıştım.

23.12.1982 tarihli ikinci kâğıtta “Otobiyografi” başlığı altında özgeçmişimi yazmıştım ve son cümlem; “*Tek idealim, mezun olduktan sonra, önümde açılan hayat ufkumda başarılı adımlarla yükselerek, vatana ve milletime hayırlı bir kişi olmaktır.*” şeklinde bitiyordu... Bugün, bu sözümü ne kadar gerçekleştirdim

bilmiyorum, ama hâlâ aynı ideal peşinde çabaladığımı belirtmek isterim.

Üçüncü kâğıdın tarihi 25 Mayıs 1982! Ama doğrusu 1983 olmalıydı, çünkü bu tarihte ben lisede öğrenci idim. Şanslıyım, hocam bu yanlışlığı fark etmemişti ya da görmemezlikten gelmişti. Yoksa altında kocaman bir kırmızı çizgi olurdu! Bu kâğıtta ise hocamızın isteği ile, dersin sonunda anlattığı; “Yıldız” ve “Ceza” adlı fıkraları yeniden kaleme almıştım. Sonra o günleri hatırladım. Saim Bey, yazma ve anlatma becerimizi görmek için bazen dersin sonunda bir fıkra anlatıp, gelecek haftaya herkesin bunu yazmasını isterdi. Bir hafta sonra bu fıkranın, kalemlerimizin ucunda ne hâle geldiğini ve nasıl değiştiğini hep birlikte görürdük. Tıpkı derleme sırasında kaynak kişilerin aynı metni, kendi bilgi ve kültürleriyle yoğurup yeniden şekillendirdikten sonra anlattıkları gibi, farklı farklı metinler ortaya çıkardı.

İkinci sınıf halk edebiyatı derslerinde ise hocamdan öğrendiğim en önemli bilgilerin başında âşık edebiyatı konusu gelir. Ozan, âşık, halk şairi, hak şairi, hak âşığı, bâdeli âşık, saz şairi, kalem şuarası vs. gibi terimlerle ifade edilen sanatçılara hangi adın verilmesinin daha uygun olduğu konusunda tutunuz da redif ve kafi-

ye konusuna kadar birçok konuyu büyük bir titizlikle anlatırdı. Bugün hâlâ belirli temellere oturtamadığımız kafiye ve redifle ilgili hocamın yaptığı açıklamalar, yürüttüğüm derslerde bana rehberlik etmektedir. Örneğin⁽¹⁾:

*“Dinlen ağalar, birem birem söyleyim
Arşı çarşı gider yolum var dağlar
Kamalaklı, karardıçlı sekiler
Selvili söğütlü şarım var dağlar.”*

şeklindeki dörtlülükte, “-ım/um var dağlar” redif gibi görünse de, bunlardan önce gelen; “yol ve şar” kelimelerinde kafiye olmadığı için redifin de olmadığını bu derslerde öğrenmiştik. Aynı şekilde, aşağıdaki dörtlülükte de kafiye ve redifin olmadığını hocam açıklamıştı:

*“Yüce dağlar duman olmaz
Çeşmim yaşı revan olmaz
Değme kişiye kul olmaz
Ben, gönlümü bilmez miyim.”*

İlk üç mısra da geçen; “duman, revan ve kul” kelimelerinde kafiye olmadığı için, bunlardan sonra gelen kelimelerin yazılış ve anlamları bir olsa da redif olmaz. Çünkü redifi tanımlarken; “Kafiyeyi teşkil eden seslerden sonra yer alan, manaları ve vazifeleri bir olan ek, kelime, ek+kelime ve kelime+ek”ler”e denildiğini öğrenmiştik.

Bugün çoğu kaynaklarda kafiye-nin olmadığı mısralarda, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi, yazılışları ve anlamları aynı olan sözcükler “redif” olarak gösterilse de benim kulağımda hâlâ hocamın sözleri var. Onun için ben de hocamın fikrine katılarak; “Kafiyenin olmadığı yerde redif de olmaz.” diyorum. Çünkü redifi tanımlarken; “Kafiyeyi meydana getiren seslerden sonra gelen...” ifadesini kullanıyoruz. O hâlde, kafiye-nin olmadığı yerde redif de aranmamalı. Ama âşık, burada bir ahenk sağlamış, mısra sonlarında aynı kelime/ekleri tekrar etmişse buna da haksızlık yapmamak adına;

(1) Örnek olarak verdiğim dörtlülükler, hocamın derste yazdığı dörtlülüklerdir.

“benzer sesler” veya “ahenkli sesler” terimi kullanılabilir. Doğan Kaya da hocamla aynı görüşte olmalı ki, bu tür benzer sesler için redif yerine “sözde redif” terimini kullanmaktadır (Kaya 2007: 670-671).

Yine hocamın kafiye konusunda ileri sürdüğü farklı bir görüş daha vardı. O, yarım, tam, zengin/tunç ve cinaslı kafiye çeşidine bir de “çeyrek kafiye” çeşidini eklemişti. Niçin mi? Bazen, kafiyeyi meydana getiren sesler aynı olmayıp çıkış yerleri birbirine yakın olan ve benzer şekilde telaffuz edilen seslerden oluşur. Örneğin; t-d, ş-ç, r-l, k-g, m-n, z-s, b-p vs. gibi. Belki de kafiyenin “kulak için” olduğunu savunan âşıklar, bu sesleri aynı dörtlükte kullanırken kafiye yaptıklarını düşünmüşlerdir:

*Yeter, çok ağladın gülsen
Ne var, bir hatırın sorsan
Yazıcı derdini görse
Fırakandan salâ vermiş

*Çelik testi suyu gitse boş gelir
Köre rengi tarif etmek güç gelir
Cahillere devre sözler hoş gelir
Arifleri şirin dil uyandırır.

*Uçurdum dalımdan bir yeşil başlı
Sırma sırma uzun yâr siyah saçlı
Neden hüznülsün gözlerin yaşlı
Bir sen mi dertlisin cihan içinde*

Çoğu araştırmacıya göre bu dörtlüklerde kafiye yoktur. Ama Prof. Dr. Saim Sakaoğlu, bu tür sesler için “**çeyrek kafiye**” terimini teklif eder. O, bu görüşlerini, 1998 yılında Balıkesir’de düzenlenen; *Birinci Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu*’nda da bildiri olarak sunar (Sakaoğlu 1999: 99-105). Bazı meslektaşlarımız tarafından kabul gören bu görüş Doğan Kaya’nın hazırlamış olduğu; *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü* adlı eserde de kafiye çeşitleri arasında yer alır (Kaya 2007: 394-396). Bana göre de burada bir kafiye yapma çabası

hissedildiği için bunu görmezlikten gelmek âşıklara/şairlere haksızlık olur. Çünkü hem redif özelliği gösteren sesler var hem de bunlardan önce gelen seslerin yazılışları farklı olsa da telaffuz edildiğinde, kulağa aynı sesmiş gibi geliyor.

Bunların dışında, hocamın verdiği derslerde, âşıklarla ilgili de önemli bilgiler öğrenmişim. Örneğin, o güne kadar “Karacaoğlan” dendi mi sadece Çukurovalı Karacaoğlan aklıma gelirdi. Oysa bu derslerle birlikte “mahlaslar sorununu” ve birden fazla Karacaoğlan olduğunu ilk defa duyuyordum. Ayrıca, adını akrabalarımızdan birinin ölümü üzerine söylediği ağıtla birlikte duyduğum Kadırlılı Halil Karabulut’un da sadece “ağıtçı” olmadığını, güçlü bir âşık olduğunu ve hocamın bu konuda yayım aşamasında olan bir kitabının bulunduğunu⁽²⁾ yine o yıllarda öğrenmişim. Nitekim hocamın odasına gittiğimde, Kadırlılı olduğumu söyleyince, bana ilk sorusu Halil Karabulut’u tanıyıp tanımadığım olmuştur.

Sonuç olarak, bir eğitimci her zaman her yerde attığı adımlarla iz bırakmalı, yaptıklarıyla, yazdıklarıyla ve konuştuklarıyla çevresine örnek olmalıdır. Saim Bey, bu yönüyle her zaman çevresine örnek olmuş usta bir eğitmendir. Öğrencilik yıllarımdan bugüne kadar hocamdan çok şey öğrendim, öğrenmeye devam ediyorum. Allah, ilim yolunda rehberimiz olup bizlere ışık tutan bu nadide insana uzun ömürler versin.

KAYNAKLAR

- KAYA, Doğan (2007), *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara. Akçağ Yayınları.
SAKAOĞLU, Saim (1987), *Senin Aşkınla / Kadırlı Âşık Halil Karabulut*, Konya:
SAKAOĞLU, Saim (1999), “Âşık Edebiyatında Yarım Kafiyeden Daha Zayıf Kafiye Var mıdır?”, *Birinci Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri / 01-02 Haziran 1998 Balıkesir*, Balıkesir, 99-105.

(2) Saim Sakaoğlu (1987), *Senin Aşkınla / Kadırlı Âşık Halil Karabulut*, Konya.

Ali IŞIK

TÜRKÇE İKLİMİNDE BİR İSME DAİR KALEME ALINMIŞ İLK KİTAP: SÂİM-NÂME

Farsça bir kelime olan “nâme”; gerek “mektup, aşk mektubu; kitap, dergi, broşür; resmî nitelikli mektup ve bu mektubun yazılı olduğu kâğıt” anlamlarıyla bir isim, gerekse sonuna getirildiği kelimelere “yazılı, yazılmış; küçük kitap” anlamlarına gelen ve birleşik isimler yapan son ek niteliğinde bir kelime olarak Selçuklu’dan günümüze kadar oldukça çok kullanılmıştır. Hatta bunlardan birçoğu günümüz Türkçesinde de varlıklarını sürdürmektedirler: beyanname, icazetname, iddianame, ihbarname, ihtarname, izinname, kararname, nizamname, ruhsatname, şartname, taahhütname, takdirname, tarifname, tasdikname, teklifname, vekâletname... gibi.

Selçuklu Döneminden çok fazla intikal etmemekle birlikte Osmanlı Döneminde sonu “-nâme” son ekiyle biten pek çok kitap kaleme alınmıştır. Bunlardan bazılarını yâd etmek gerekirse: Ahmed Fakih (ö. 618/1221 ya da 628/1230)’in din ve tasavvuf konularında öğretici bir eser olan 88 beyitlik

Çarh-nâme’si; Sultan Veled (1226-1312)’in, babası Mevlâna ile dostları hakkında en doğru bilgileri ihtiva eden 8754 beyitlik *İbtidâ-nâme*, dini-tasavvufî alanda kaleme alınmış 8000 beyitlik *Rebâb-nâme* ve 8313 beyitlik *İntihâ-nâme*’si; Şeyhî (ö. 1431)’nin 126 beyitlik ünlü hicviyesi *Har-nâme*, son dönemlere doğru da Ziya Paşa (1825-1880)’nın -istidrâk (överek yerme) edebî sanatının güzel bir örneği olan hicviyesi- *Zafer-nâme*’si sayılabilir.

Türkçe sahasında yazılan ve sonu “-nâme” ile biten bütün mesnevî ya da mensur eserler, ya dini-tasavvufî alanda öğretici nitelikte, ya Yüce Yaradan’ımıza yakarış, ya Sevgili Peygamberimiz ve diğer din ulularını övme ya da birilerini yerme konulu eserlerdir. Yazımızın sebebi telifi olan *Sâim-nâme*’ye gelince... Türk halk edebiyatının aksakalı Saygıdeğer Prof. Dr. Sâim Sakaoğlu Hoca’mız tarafından kaleme alınan bu eser -başlığımızda da nitelediğimiz gibi- Türkçe sahasında bir ad üzerine kaleme alınmış **ilk eserdir**.

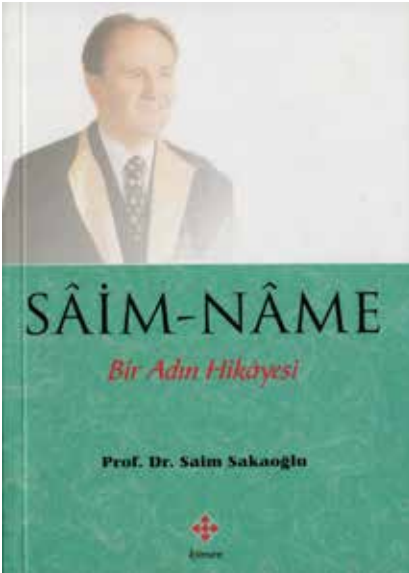
Bu ilgi çekici eserin sebebi telifini de Saygıdeğer Hoca’mız kitabının Ön Söz’ünün başında belirtir (s. 7). *Sâim-nâme*, şu iki sorunun kapsamlı cevabıdır aslında:

“- Adımın anlamı nedir?

- Büyüklerim bu adı niçin seçmişlerdi?”

Bu iki soruya aranan cevap, bir suya atılan taşın oluşturduğu dalgalar timsali yirmi bölümü (+Hatırlatmalar+Kaynaklar+Ekler) muhtevası 240 sayfalık bir kitap olmuştur.

Saim ve Saime adlarını taşıyanlarla bu adı/adları evlatlarına veren/koyan/takan güzel insanlara ithaf edilen *Sâim-nâme*’nin Birinci Bölüm’ünde Saim/Saime adının anlamı, bu adın Kur’an-ı Kerim’de zikredilmesi, adın yanlış telaf-

fuzu ve bu şekilde resmîyete dökülmesi gibi hususlar ele alınıyor (s. 13-16).

İkinci Bölüm'de bu adla ilgili istatistikî bilgilerin yanı sıra sesçe Saim/Saime adını içeren, bu adla uyumlu adlar, bu ad etrafındaki türlü ad oyunları söz konusu ediliyor (s. 17-29).

Üçüncü Bölüm, cevabı müşkül bir soruya cevap arıyor: "Bu ad ilk defa kimlere konuldu?"... Bu sorunun cevabı olarak Salih Saim Unar, Saim Kayhan, Saim Ali Dilemre, Yüzbaşı Mehmet Saim... gibi kişilerle tanışıyoruz (s. 30-42).

Dördüncü Bölüm Adana'nın bir ilçesine adını veren Kaymakam Saim Bey'e hasredilmiş (s. 43-52).

Beşinci Bölüm TBMM'nin Saim'lerine ayrılmış ve biri hemşehrimiz (Ali Saim Kaymak) olmak üzere on bir parlamenter Saim tanıtılmış (s. 53-61).

Altıncı Bölüm ise bilim insanı olan Saim'lere ayrılmış (s. 62-65).

Yedinci Bölüm'de çeşitli sanat dallarından sanatkar Saim'leri tanıyoruz (s. 66-79).

Sekizinci Bölüm'de İstanbullu edebiyatçı iki Saim'in, Yahya Saim Ozanoğlu ve Hikmet Saim Balkır'ın, biyografisi yer alıyor (s. 80-84).

Dokuzuncu Bölüm'de sosyal bilimci Saim'leri tanıyoruz (s. 85-89).

Onuncu Bölüm bürokrat Saim'lere ayrılmış (s. 90-94).

On Birinci Bölüm iş adamı Saim'lere ayrılmış (s. 95-96).

On İkinci Bölüm'de sporcu Saim'leri öğreniyoruz (s. 97-105).

On Üçüncü Bölüm'de hayırsever, asker, Mason, öğrenci, eğitimci, esnaf vb. Saim/Saime'ler sıralanmış (s. 106-113).

On Dördüncü Bölüm ise tamamen tanınmış/tanınmamış Saime'lere ayrılmış (s. 114-131).

"Saim ve Saime'ye Dair" alt başlığını taşıyan O Beşinci Bölüm'de, Saim Hoca'mızın, genel ağda (internet) Saim/Saime tarayışı sırasında tanıştığı film/roman karakteri olanlarla Üçler Mezarlığı'ndaki istirahatgâhlarında uyuyan adaşlarını öğreniyoruz (s. 132-136).

On Altıncı Bölüm'de başarıdan ölü-

me, geziden, eğlenceden atamaya değin gazete/TV haberlerini kahramanı olmuş Saim'ler anılmış (s. 137-139).

Biraz da mesleği gereği, haberlerinden köşe yazılarına, reklamlarından duyurularına varıncaya kadar gazete okurluğunun tam hakkını veren Hoca'mız, ölüm-başağlığı-teşekkür-mahkeme ilanlarında rast geldiği Saim/Saime'leri On Yedinci Bölüm'de anmış (s. 140-150).

Adı bir mekânda yaşayan Saim ve Saime'lere de On Sezinci Bölüm'de yer vermiş (s. 151-153).

İslam âlemindeki Saim adı ve kavramını de alan Saim Hoca'mız, bu hususta tespit edebildiği adları "Yurt Dışında Saim Adı ve Kavramı" başlığı altında On Dokuzuncu Bölüm'de zikretmiş (s. 154-155).

Yirminci Bölüm ise tamamen, kitabın müellifi Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na ayrılmış. Bu bölümde Hoca'mızın biyografisi, eserleri, onu tanıtan yayımlar, layık bulunduğu ödül ve beratlar onun için düzenlenen tören ve toplantılar, ona yazılmış şiirler vd. yer almakta (s. 156-181).

Sâim-nâme; Kaynaklar (s. 183-187), Ekler (1- Saim ve Saimelere gönderilen anket ve bilgi formları, 2- Türk Adlarını Derleme Formu, 3- Bazı ad ve soyadlarının hikâyesi, 4- Sakaoglu soyadı üzerine) ve ikisi kitap kapağı olmak üzere on sekiz fotoğrafla tamamlanmaktadır (s. 188-240).

Üç çeyrek asrı geride bırakan Prof. Dr. Saim Sakaoglu Hoca'mın tezgâhında daha birçok çalışmanın bulunduğu biliyorum. Bunları ve daha nicelerini tamamlaması için Cenab-ı Hak'tan ona sağlıklı uzun bir mühlet vermesini niyaz ediyorum.

KAYNAKÇA:

- ÇAĞBAYIR, Yaşar (2007), *Ötüken Türkçe Sözlük*, IV, İstanbul, s. 3487.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2008), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, (Yay. Haz. Aydın Sami Güneçal), Ankara: Akaydın Kitabevi (25. bs.), muhtelif sayfalar.
- KÜÇÜK, Hülya (2005), *Sultân veled ve Maârif'i*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yay., muhtelif sayfalar.
- SAKAOĞLU, Saim (2014), *Sâim-nâme*, Konya: Kömen Yayınları.
- TİMURTAŞ, Faruk K. (1981), *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, İstanbul: Vilâyet Yayınları, s. 158, 159, 173-175, vd.

SAKAOĞLU AİLESİ NEZAKETİ

Yurdanur hocamla tanışıklığımız Erzurum'da Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'ne lisans eğitimi için kayıt yaptırdığım 1984 yılına dayanır. O yıllarda eserlerinden tanıdığımız Saim hocamla şahsen tanışmamız ise üç yıl sonrasına rastlar. Dile kolay, tam otuz yıl. Zarafetleri, nezaketleri ve samimiyetleri ile Sakaoğlu ailesi, örnek bir aile tablosu çizmiştir.

Kızları Selcen ve Seren, damatları Ali ve Aydın, torun Güven, kardeşler, yeğenler, dü-nürler, dostlar ve biz talebeleriyle Sakaoğlu ailesi büyük, kalabalık bir ailedir. Verdiği ilim ahlâkı ve tarzı sebebiyle talebelerine Sakaoğlu ekolü denmesi boşuna değildir.

Yurdanur ve Saim hocalarımın bulunduğu her yere bir zarafet, nezaket ve samimiyet siner. Güzel, gösterişli, leziz sofralarına alışık olduğumuz Yurdanur hocamın iş disiplini, buzdolabının üzerine iliştirdiği "Günün Mönüsü" ile mutfağında da geçerlidir. Yurdanur ve Saim hocalarıma ikram edilen simit dahi övgüye layık bir ziyafet sofrası muhabbetinde yenir. Konya'da oturduğumuz yıllarda sıkça bir araya geldiğimiz akşamlarda yemek sofrasının kaldırılmasının ardından Saim hocamın yanından hiç ayırmadığı çantası açılır; yeni çıkan kitabı varsa imzalanıp hediye edilir ve devam etmekte olan diğer çalışmalar masaya yatırılır.

Ben bu yazımda 1993-1994 yıllarında Meram'da Eğitim Fakültesi'nde bulunan Türk Halk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde geçen iki anımı nakletmek istiyorum. Fakültenin dekanlığını da yapan Saim hocam, günün belli saatlerini başkanı olduğu bu Merkez'de geçirirdi.

İlk nakledeceğim anı şöyledir: Talebelerini çok seven Saim Hocam, onların hediye ettiği çiçekleri atmaya kıyamaz; Merkez'deki dolapların

üzerindeki vazalarda biriktirirdi. Dolapların üzerinde yer kalmayınca ben de bir gün döktülen, bozulan, çiçeklerin bazılarını yenilerine yer açmak için attım. O gün akşamüzeri hoca odaya girince durumu hemen fark etti ve bütün zarafetiyle bana serzenişte bulundu:

-Pervin! Çiçeklerimi atmışsın. Yakında sen beni de atarsın buradan!

O gün için özür de dilesem, olan olmuştu. Böyle bir şey aklımızın ucundan bile geçmez tabi ama -dileklerin kabul saatine mi rastladı bilmem- daha sonraki aylarda Merkez, kampüse, Edebiyat Fakültesi'ne taşındı.

Merkezin Meram'da bulunduğu yıllarda geçen bir diğer anımız ise şöyledir. Bir gün bir arkadaşım ziyarete geldi. Biraz oturdu, kahvemizi içtikten sonra hocadan müsaade isteyip çıktı. Ben de onu geçirmek için kapıya çıktım. Vedalaşırken konu konuyu açtı. Tabi, muhabbet koyulaştıkça koyulaştı; birbirimize veda edemedik. Bu arada hoca dışarı çıktı ve bize şöyle dedi:

-Hanımlar! Hayvanlarını dağa salan kadınların hikâyesini biliyor musunuz?

Biz:

-Hayır, bilmiyoruz hocam, dedik. Hoca anlatmaya başladı:

-Eskiden köylerde hayvanlar yayılmak üzere sürüye katılırdı. İki komşu kadın da sabahleyin hayvanlarını çıkarmışlar; sürüye katmışlar. Kapının önünde konuşmaya başlamışlar. Muhabbet öyle koyulaşmış ki zamanın geçtiğini fark etmemişler. Bir de bakmışlar gün batmak üzere ve hayvanlar geri dönüyor. Zamanın bu kadar çabuk geçmesine şaşır kalmışlar. (Aradan yirmi yıl geçti; Saim Hocam bunu daha güzel ifade etmişti.)

Sonra Hoca lafı bize getirdi:

-Hanımlar! Muhabbetinizi içeride yapın. Rahatsız olmayın.

Bir yere yetişmesi gereken arkadaşım müsaade isteyerek ayrıldı. Onlar hatırlıyor mu bilmiyorum ama o gün bu gündür veda sahnelerinde benim aklıma hep bu olay gelir. Ziyarete gittiğim yerlerden ayrılırken muhabbeti kısa kesmeye çalışırım. Bazen muhabbet uzarsa da hemen bu fıkracığı anlatırım.

Sonuç olarak -bilenler bilir- Sakaoğlu ailesi nezaket, samimiyet ve zarafet açısından örnek alınacak bir ailedir. Darısı bütün ailelerin başına.

